

Oksentelevan odottajan sytopeniat

Kaksikymmentäyksivuotias ensisynnyttäjä otettiin synnytyssairaalan vuodeosastolle raskausviikolla 10 + 1 toista kuukautta jatkuneen hankalan pahoinvoinnin ja oksentelun takia. Kolme vuotta aiemmin oksentelun, väsymyksen ja huimauksen johdosta tehdyissä neurologisissa tutkimuksissa ja pään tietokonetomografiassa ei ollut todettu poikkeavaa. Masennukseen potilas käytti venlafaksiinia 37,5 mg x 1 joka toinen päivä.

Potilaan painoindeksi oli ollut ennen raskautta 19 kg/m², ja hän oli laihtunut oksentelun aikana viisi kiloa. Hänellä oli jatkuva päänsärky ja niska-hartiakipu. Potilaalle aloitettiin suonensisäinen nesteytys ja antiemeettilääkitys metoklopramidilla. Kuumetta tai niskajäykkyyttä ei esiintynyt. Verenpaine oli 102/57 mmHg ja syketaajuus 78/min. Raskaus oli kaikuttutkimuksen mukaan edennyt normaalisti.

Viidentenä osastohoitopäivänä todettiin potilaan verisoluarvojen nopeahko pieneminen (**TAULUKKO**). Pään magneettikuvauslöydös oli normaali, CRP-arvo oli alle 3 mg/l ja virtsalöydös normaali. Suurentuneita imusolmukkeita ei tuntunut, eikä perna ollut palpoitavissa. Lisätutkimuksissa ei todettu raudan, B₁₂-vitamiinin tai foolihapon puutetta eikä hemolyyysiviitteitä. Luuydinaspiraatissa kaikkien solulinjojen tuotanto oli morfologisesti normaali, eikä mitään poikkeavaa solukkoa nähty.

TAULUKKO. Potilaalle tehtyjen laboratoriotutkimusten tulokset.

Tutkimus	Tulos		Viitealue
	Tulopäivänä	4 vrk myöhemmin	
Hemoglobiini (g/l)	127	88	117–155
Punasolujen keskitilavuus (fl)	79	81	82–98
Leukosyytit (x 10 ⁹ /l)	2,4	1,4	3,4–8,2
Neutrofiilit (x 10 ⁹ /l)		0,69	1,5–6,7
Trombosyytit (x 10 ⁹ /l)	132	100	150–360
Natrium (mmol/l)	121		137–145
Kalium (mmol/l)	3,9		3,3–4,9
Kreatiniini (μmol/l)	50		50–90

Potilas oli voipunut, ja jatkuvan oksentelun vuoksi aloitettiin parenteraalinen ravitseminen. Neurologin arviota pyydettiin pitkittyneen, etenkin pystyasennossa tuntuvaan päänsäryn vuoksi. Neurologi totesi potilaan asialliseksi, ihonvärin rusehtavaksi, puheen selkeäksi ja neurologisen statuksen muutoinkin täysin normaaliksi. Myös selkäydinnesteen tutkimuslöydökset olivat normaaleja.

Yhdellä yksinkertaisella tutkimuksella päätettiin diagnoosiin, johon suunnatulla hoidolla potilas selviytyi muutamassa päivässä kotikuntoiseksi. Mikä oli kyseessä? Vastaus sivulla 669.

Oksentelevan odottajan sytopeniat

Potilaalle tehtiin epäselvän anemian, oksentelevan, voipuneisuuden, laihtumisen, masennuksen, hyponatremian ja neurologin toteaman ihonvärin rusehtavuuden vuoksi yhdeksän päivän kuluttua osastolle tulosta seerumin kortisolipitoisuuden aamuarvon määrittäminen. Tulos oli 26 nmol/l (viitealue 150–600 nmol/l), mikä sopi huomattavaan hypokortisolismiin. Plasman suurentunut ACTH-pitoisuus 1 173 ng/l (viitealue alle 46 ng/l) ja seerumin lisämunaaiskuorivasta-aineet varmistivat diagnosoiksi autoimmuuniadrenaliitin aiheuttaman Addisonin taudin.

Hydrokortisonisubstituutioidon aloituksen jälkeen pahoinvointi lieveni ja hyponatremia korjautui nopeasti. Neutrofiili- ja trombosyyttiarvot normalisuiivat kahdessa vuorokaudessa, ja hemoglobiinipitoisuus oli 12 päivän substituution jälkeen 113 g/l ja retikulosyyttien osuus 4,0 %, mikä kuvastaa vauhtiin päässyttä erythropoiesiaa.

Potilaamme oirekuva oli todennäköisesti kehittynyt hiipien pitkän ajan kuluessa, ja alkuraskaus provosoi sairaalahoitoon ja lisätutkimuksiin johtaneet akuutit ilmentymät. Addisonin taudissa on kuvattu esiintyvän tyyppillisenä anemiaa ja joskus myös neutropeniaa tai eosinofiliaa. Viimeksi mainittua ei tällä potilaalla todettu. Hypokortisolismi on saattanut olla merkittävänäkin taustatekijänä potilaamme aiemmassa psykiatris-neurologisessa oirekuvassa. ■

FREJA EBELING, LKT, dosentti, erikoislääkäri
HYKS:n hematologian klinikka
PL 340, 00029 HUS

LEENA RAHKONEN, LL, erikoislääkäri
Kätilöopiston sairaala

KARI-PEKKA SAASTAMOINEN, LL, erikoislääkäri
HYKS:n neurologian klinikka

NIINA MATIKAINEN, LT, erikoislääkäri
HYKS:n endokrinologian klinikka

KALEVI LAITINEN, LKT, dosentti, erikoislääkäri
HYKS:n naistenklinikka